

Tertius grad⁹ est in inptatis q̄ videli
cet ex habitu et electōe cum certa malicia
peccant gloriātes cū male fecerūt. **Q**uar
ti sunt incōtinentes qui renitētes passiōi
bus sed non firmo corde vel animo tādē
ab eis victi succūbūt. **E**x pte s̄o corpis
honorūq; fortuito:ū ignobilitas consur
git tripliciter. Aut ex carētia clare ppaga
tōnis aut ex defectu pprie industrie et ami
corū p̄motionis. Aut qz nō placet prin
cipibus eos honorare ditare vel nobilita
re Tales dicūtur agrestes v̄l serui natura
les v̄l barbari vel bissani v̄l obscuri v̄l ru
stici Determinat at̄ p̄s p̄rio politicē illos
hoēs esse naturali seruos et ignobiles q̄
deficiūt in rōe. et corpore robur hñt quez
admodū nobilitas consistit in clara et illu
minata rōe. licet corpus sit debile. De q̄
dicif cōsilio pollet cui v̄i natura negauit

Colligā⁹ p pte q̄rtā q̄duplex ex p̄
missis corollariū. p̄mū q̄ pulcritu
do toti⁹ vniuersitatis consistit in
conseruatiōe nobilitatis Ita q̄ illud pul
crum est quod custodit ordinēz seruat qz
naturam. Sicut econtra turpis est p̄ q̄
suo non congruit vniuerso. Quid autēz
videre poterit ordinatius q̄ maioris hu
ius mūdi speciem p concatenatiōes duas
auream spūalium causarū et argenteā cor
poraliū secundū nobilitatē influēdi a su
pioribus ad infima p media. **C**orollariū
secūdū. **P**ax sanitas sal⁹ libertas cuius
liber politicē residet in conseruatiōe et ho
noratiōe nobilitatis. Econtra nihil ma
gis aduersum paci nihil amplius causati
uum scismatis et discidiū q̄ nobilitatis vi
lipensio dum iuxta verbu⁹ p̄phete tumul
tuat ignobilis contra nobilez dumq; no
biles abiiciūt prauis moribus et cōsilijs
ppriam nobilitatem quam sicut nec liber
tatem nemo bonus nisi cum vita perdit.
Corollariū terciū libertas salus et sani
tas microcosmi reponitur et saluat in trā
quilicate nobilitatis sue dū mens sup̄ma
principatur rōi et ratio sensualitati et sen
sualitatis ptes nobiliores suas absq; im
pedimento virtutes exercent sint ip̄e na
turales sint vitales sint aiales Habet enī
cōditio nobilitatis hoc pprium vt se nita
tur diffundere et cōicare et se q̄dāmodo da
re. **E**x aduerso aut̄ et rusticitas que dicif
non a rure sed a ruditate fatagit. rapere et
ad se esse Propterea recte paul⁹ inducit cē

beatius et ita nobilius dare q̄ accipere. Et
p̄inde dānatus et sic ignobili⁹ diripere e
q̄ p̄dere. **C**orollariū quartū. Nulla res
p̄t ita degenerare quin nobilitatē aliquā
retineat. sicut et entitatē. Et ita nobilitas
est in demonib⁹ et dānatis. qui tamē ideo
dicūtur pprie deteriores ex dei cōtemptuz
blasphemis sicut p̄portionabiliter ap̄d via
tores blasphemos/homicidas/raptores
dici deniq; et sue legis contēptores/ et ea p
pter ignobiles intellige sed nō est in oib⁹
manifestuz. Propterea nobilitas v̄navel
altera colit et honorat/ quousq; hō ille q̄/
dā nobilis/ qui in celi longinquā abijt re
gionē accipere regnū patris. reuertet ad iu
diciū/ manifestaturus abscondita cordium.
dū alligabit reges p̄uaricātes in cōpedib⁹
et nobiles degeneres/ i manicis fereis vbi
sempitern⁹ horror inhabitabit. Nobiles
vero meritis et gratia p̄ditos/ vocabit di
cens Venite benedicti patris mei. p̄cipi
te regnū qd vobis patū est ab origine mū
di. Plena proisus eterna locū diffimāz
talis erit nobilitas. **F**init.

Sequitur tractat⁹
eiusdē de consideratiōib⁹ quas debet habē
re princeps.

Claro eruditori et confessori/ se
renissimi principis/ dñi karoli
septimi/ gratia dei/ francoz re
gis Joh. de Berson salutē. et ad
p̄fulgidū sapiētie culmē/ plēm regis in
clitā puebere. **S**i laudabilis et merito
ria est p̄uēri cuiuslibet eruditio ad religio
nē et virtutes (cuz stulticia colligata sit in
corde eius sensusq; et cogitatio p̄na sint
in malū) quis nō videat q̄ laudabilioris
sup̄a modū meriti sit/ hoc agere i filio re
gis. q̄ regnaturus et gubernaculū seu cla
uū classis totius reipublice/ moderatur⁹
expectat. **A**ge itaq; qd agis vir ornate.
nō deerit petitiōib⁹ tuis mea q̄ad potuerit
sedulitas. En opusculū triū diez suscipe
(quale tu puto q̄sisti) p̄lectens in se cōsi
deratiōes seu meditatiōes aliq; ex p̄sona
principis noiari. Quē tecū bene valere de
sidero/ qm̄ in salute ei⁹ nostra reponitur.
Vale ergo. et circūsonantes p̄cellose curie
fluct⁹/ tu ex sublimi rōis arce vel specula/
tanq; ex alta rupe/ iqturbat⁹ circūspice

ExPLICIT prologus.

RR

Tractatus de considerationibus

Prima particula

in qua continetur oratio pro recognitione proprie conditionis et gratiarum actione perorando sapientiam ex verbis salomonis.

Rex regum Jesu benignissime princeps pacis pro quem reges regnant in cuius manu sunt omnia iura regnorum. deus unigenitus in trinitate perfecta cum patre et spiritu sancto in initium et finis cuiusque rei. creator et amator generis humani. atque ipsi postquam perierat misericordissimus pro passionem suam repator deus misericordiarum et totius consolationis. deus meus et rex meus. Recordor obsecro in gratiarum actione. quem admodum liberalissimo modo prudentie tue dono sapientissimo prudentie tue consilio dignatus es formare me portionem aliquam creature tue cum non esset. et educere gementem et nudum ex utero matris mee ancille tue. Dans postea renasci de novo felicius in gremio ecclesie spose tue matris omnium pie uiuentium. et hoc pro lauacrum regenerationis in baptismo. facies de filio ire/filium adoptionis et gratie in infusione spiritus sancti in fide spe et charitate cum ceteris uirtutibus et donis animam meam ornamentibus atque firmamentibus. Dedisti preterea mihi pupillo et aduene tuo in loco peregrinationis huius velocissime transiit/ corpusculum uergetum et sanum. cum integris sensibus/ ad subserviendum anime capiti suum ipsi. pro consecutione finis sui. in diligendo te ex toto corde/ tota mente/ totaque uirtute/ pro obedientiam mandatorum tuorum. Originem insuper tribuisti regalē atque clarissimam iuxta nomen magnorum que sunt in terra et secundum fugiuos seculi penitus honores deducens ad me iura progeniture pro regnando tandem successione legitima apud christianum populum francie. que tibi est inter ceteros cultu quodam sacramento dicat. Et quibus hec meritis meis talia tantaque super ceteros hominum consodales et fratres meos. Tu scis domine deus meus et rex meus/ quoniam ex sola dignatione misericordiarum gratie tue. Nam quod meruisses dum non essem uel dum infans essem. Et ecce nunc putabas consistebat tibi rex salomō pacificus quondam amabilis tibi et sortitus animam bonam ego sum puer puellus et ignorans egressum et introitum meum. et seruus in medio est populi quem elegisti populi infiniti et quem dinuerari non potest et supplicari pro multitudie. Dabis ergo seruo tuo cor docile. ut possit iudicare populum tuum. et discernere inter bonum et malum. Quis

enim iudicare potest populum istum populum tantum huc multum. De ergo patrum meorum et domine mie. que fecisti omnia uerbo tuorum sapientia tua constitui isti hominem/ ut dominaretur creatura que est a te facta. ut disponat orbem terrarum in equitate et iusticia. et in directione cordis iudicium iudicet/ da mihi sedium tuarum assistentem sapientiam. et noli me reprobare a pueris tuis quoniam am seruus tuus ego sum et filius ancille tue homo infirmus et erigui temporibus et minor ad intellectum iudicium et legum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum/ si ab illo fugerit sapientia tua/ in nihilum reputabitur. Tu autem elegisti me futurum regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum. Mitte ergo sapientiam de celis tuis sanctis/ a sede magnitudinis tue. ut mecum sit. et mecum laboret. et sciam quid acceptum sit apud te semper. Amen.

Secunda particula

la continens considerationes et hortatoria sui ipsius uelut ad animam suam ut se statum suum re-

H Duoca nunc te ipsum cogitet. Da anima mea/ anima ad imaginem dei facta/ anima preciosa christi sanguine redempta. Constitue te coram oculis tue considerationis/ in luce rationis et catholice caritatis/ dum ad presens sola es. dum non circumstant nec interturbat concursus populares. Loquere fabulare modo tecum in secreto thalami tui/ interrogas te metipsum quid tu es et ad quid tu facta es. Quid te agere/ quo tendere conueniat. Quomodo si te conditionemque propriam nescieris ut regas te et saluas te/ quid perdit si uel alia cognoueris uel reueris. Attuero bene est satis quod moneo. Sed rinde procor quid dicis de te anima mea. Quid uides. Nonne tu oculis tue considerationis hac illaque circumuolutus. uides quatuor regna/ unum supra te ad quod aspirare. Aliud circa te quod honorare. tertium inter te quod moderari/ quartum sub te quod tueri posita es. Magnam profecto magnam ualde negocium arduum difficile immo sine coadiutrice gratia dei impossibile tibi ipsi si uigilanter attenderis commissum est. Nullum propterea tibi deinceps dissimulandi nullum negligenter agendi locum relinquit o anima mea/ ne peias ab hoc regno quod duplici/ scilicet toto uirtutum conatu tendas ad regnum celeste supra te. colas regnum ecclesie iuxta te modereris regnum personale intra te protegas regnum temporale sub te. De te feliciter quater quod beatam si hec ita pegeris si sub rege regum domino iesu christo taliter regnaueris. Uides

itaque regnum celorum supra te illud est tibi puz
fidei lumē ostendit. de qua tanta gloria per os loquitur
prophetarum et apostolorum. quod nec oculi viderunt nec au-
ris audiverunt nec in corde hominis ascendit quod prepara-
vit se deus diligenter se. Quidni igitur te totam
ad regnum dei primo quod redit est iusticia eius
credideris ut certa omnia adiciantur tibi? Illic
parva tua est. illic portus placida manes dete-
re. Illic triumphalis aula quam incolunt cives san-
ctorum et domesticus dei presens tui et sodales su-
mari. Ad hanc enim condita es ut post angustias
penninis exilij illic coregnes in eternum. Sōni
auit hoc olim sed obscure nimis affrican-
ille scipio. qui bene regentibus republicam cer-
tum in celo locum dedicatum esse testatur. ubi ter-
ris. mortui vivunt. Numquid non hoc regnum
assidue postulas. dum preceptis salubribus
monita dicis. Adueriat regnum tuum: **U**i-
des rursus alterum regnum iuxta te. quod quod ad
exemplar huius primi constitutum est. appellat
ipsum frequenter rex noster. Ihus regnum ce-
lorum. Nam et Jobes vidit ecclesiam quasi descen-
dente de celo et moyses arcam testamenti/figu-
rativam huius ecclesie fabricavit sicut in mo-
te sibi monstratum est. Nam honorare/habere te
colere/ab hac legis precepta totius tenorez
pie religioseque regnandi suscipere/necessse est
Quid enim aliud est regnum hoc ecclesie nisi
domus dei et porta celorum: per quam portam et non
alia si quis introierit saluabitur. Ita tamen si me-
morerit se militare debere. Nam ideom mili-
tans dicitur: quantum tandem regnum illud superius/est qui
bonum certauerit triumphator irrumperat. Audi de-
mum qui pacto matrem hanc ecclesiam que te regene-
ravit in christo posita es honorare. Honorare
(inquit scriptura sacra) habebis mihi tue in omnibus
diebus vite tue. Et iterum ne dimittas aut le-
gere matris tue. Nam est maledicta a deo qui ex-
aspicit matrem. **U**ides preterea regnum tertium
intra te. sicut loquitur christus dicens Regnum dei in-
tra vos est. de quo phoebus concordat sententia quod
se regere/maximum est ipsum. Et quis illic rex
sub deo statueret? Unus ratio libera. de qua di-
ctum est ab vno sapientium Si vis omnia tibi subij-
cere/subijce te ratio tamen regi. Qui sunt mi-
litantes et consiliarii: Plane virtutes ipse iterio-
res/ita insite que adquire Quos denique dice-
mus in hoc regno suos: Nam mixtus sensus ip-
sos corporales/visum auditum gustum olfactum
tactum et ipsum cor. Peruertit ergo istud regnum
si diuinitatibus tyrannice membris corporis/ ratio
maledicta subseruit. Si preterea per virtuti-
bus vicia sediciose succedunt. ut si prudencia

consiliatrice optimam vincit malicia Si conti-
nencia luxuria iugulat Si fortitudinem ig-
navia vel temeritas enecat Si iusticiam de-
mum iniustitias de iudicij throno deturbat. **U**i-
des ad postremum omnia aia regnum quartum sub-
te. regnum scilicet preclarissimum fraterorum cum suis ap-
peditiis. cuius ad te regimē hereditaria suc-
cessione deuoluit. Constituit autem sub te regnum
istud in subiectioe debita triplicis star/ prin-
cipalis. Star/ vnus est militarium. Alius deri-
corum/ tertius burgensium. Et hec triplicitas non
ne congrua signatioe figuratur in triplici lilio/
ruum flore aureo scutum tuum quod celico nitore
fulget ornatum: Habes illos de primo statu
tanquam brachia fortissima ad corpus tuum misti-
cum quod est regal policia defendendum. Hec alios
tanquam oculos perspicaces ad omnia discernendum.
Hec reliquos velut pedes firmos humi ad su-
stentandum. Ubi placet attendere quod nihil homo-
rum membrorum dicere potest ad alterum. opa tua non
egeo Errabunt itaque manus et pedes se sequi con-
fundent si desint oculi/ manibus vero debilita-
tis vel recisis quis vel pedes vel oculos tue be-
tur? Collabentibus autem pedibus ut reliquum
omne corpus reipublice decidat/ necesse est.
Uesperisti puto omnia aia mea multiplex ne-
gocium te circumdant vndique similis cum peri-
culo. si non ut reginam talem qualem decet temet
habueris. Nam tanto esse humilior atque ad ser-
uendum promptior quisque dicitur ex munere/ quanto
se obligatioe respicit in reddenda ratione.
Quamobrem noli procor negligere vel ingrata
vel impia gratia vocatiois tue ad quadruplex
istud regnum. Noli te in odiosam tyrannidem
perire detrudere. Sed regnum primum deside-
ra qui nihil beati et hoc supra te scilicet regnum
glorifica qui nihil sacrati et hoc iuxta te tertium re-
gnum ordina qui nihil honesti et hoc intra te/
quartum regnum saluifica qui nihil fructuosi et hoc
subter te. Scies absque vlla dubitatione quod
de omnibus his oportet te reddere rationem scilicet ad
gloriam eternam si recte feceris. Sin autem horum
rederet cito repentinus superueniat interitus quod
prohibeat miserator et misericors deus rex tu-
us qui est benedictus in secula. Amen.

Tertia particula

in qua continetur consideratio super recogitatioe pi-
culorum ex predictis ortu huius.

Gloriose rex celorum: magnus et terri-
bilis in consilijs super filios hominum. et
apud omnes reges terre. qui volente regnat/ qui no-
lente non subsistit/ neque ei saluat rex per multam

Tractatus de considerationib⁹

virtutē. Hodie siquidē rex est/cras moris
si insieris Expauesco nūcvehemēter z to
tus horrore cōtremisco/ vidēs z sentiens
culmē p̄ruptū stat⁹ regū quo me puez tuū
sublimādū assumpsisti. Prohibe dñe de⁹
me dñe miarū q̄relā illā daniticā a seruo
tuo. Eleuās allisisti me. Sic z alē ait Tol
lunt in altū/lapsu grauiore vt ruāt. Nam
q̄nto grad⁹ altior/tāto casus gūior. ¶ Ve
mibi ye si collabi pmiseris Collabar vero
corruā z cōfringar/si me nō suffulserit iu/
giter oī potēs virt⁹ dextere tue. Qm̄ si diffi
cile est corp⁹ p̄riū z vnicū/sub ordiāto re/
gimie/subūcere legib⁹ rōis/ quēadmodū
lamēta apl⁹ vocē expiētie q̄tidiane s⁹ mi
serabilē emittēs. Ego ifelix hō q̄s me libe
rabit de corpe mortis h⁹/ p̄t qd̄ statuerūt
plimi viroz fortū/se se subducere ab om̄i
altera dñatōe. imo z socierate multozum.
Que est fortitudo q̄s sensus q̄ sapiētia in
corpe puulo atq⁹ puerilivt spūale regimē
atq⁹ tpale tot hoīz tot capitū tot moz tot
sentētiāz tot aduer⁹ ifulrib⁹ vndiq⁹ pul
satoz/possim vel protegere vel regere sub
vna pacis lege. ¶ Ven me Cur regni z co
rone statū q̄uis deiceps acclamare felices
audeat forisq⁹ brē. quē tot irruentib⁹ vñ
diq⁹ curaz statib⁹/tot naufragijs z picu
loz hostiliū pcellis cū discrimie moris ne
dū p̄ntis s⁹ etne coguerit expositū. De co
rona speciosa mag⁹ q̄s p̄ciosa/plus expaue
scēda q̄s applaudēda/ q̄s tuū pond⁹ ferre
poterit/ qm̄ tot homies ponis sup caput
vñū. Dix si nō illō opp̄seris. Et oppri
mes scio. nisi supuenerit leuamē ex alto. le
uamē a te dō meo z rege meo. q̄ vt adiutor
z p̄ctor mibi fias in salutē supplex oro.
¶ Vos isup q̄scūq⁹ deo puidēte. regēdos
acceptur⁹ sum vel accepi/ peto p̄cor z obte
stor/nolite afflictōes inducere Iuuet vñ⁹
q̄sq⁹ nō aggrauet p̄odus meū Hic fidelit⁹
psulat. hic p̄regat vñū/ inuigilet alē in so
licitudie domestica. alter in orōne deuota
semet hūiliet. Quilibz deniq⁹ in officio si
bi cōmissio vel accōmodato/ absq⁹ vlla re/
p̄hensioe vigil agat. ¶ Sim⁹ oēs inuicez
mēbra. int̄ q̄ caput sicut pl⁹ influit motuz
sensus z opatōez int̄ cetera. sic ad ei⁹ custo
diā reliq⁹ videm⁹ sine vlla piculi p̄riū cōsi
deratiōe p̄rin⁹ exponi. Alioq̄n si dissentis
m⁹ inuicē si nosmet opprimim⁹/ qd̄ super
est nisi vt vniuersum regie policie corpus
intereat z p̄rie oppugnationis mole ruat?

Quertat hāc insaniā a nobis seruis suis/
rex poterit sum⁹ sapiētissim⁹ z optim⁹/ cui⁹
regnū z ipiū sine fine p̄ manet i se. se. Amē

Quarta particula

in q̄ cōtinet quēadmodū lectio ē vñl⁹ ne
cessaria p̄ regēdo. Et loq̄t princeps velut
ad animā suam.

Distulasti iā (o aīa mea) mitti tibi
sapiāz de cel⁹ scris z a sede magni/
tudis dei. Recte p̄fecto/ qm̄ vni sunt ho/
mies in q̄b⁹ nō est sapiā. Ceci sunt. bruta
les sunt/ ipi q̄z ad oē op⁹ malū oēm⁹ casū
p̄cipites inueniūt Sciuē⁹ tñ qz p̄sto ē sa
pientia/ si bona fide z toto corde postulef
ab eo q̄ dat oib⁹ affluētēz nō ipropat. Et
qm̄ inuisibilē est in natura sua/ mittit vñā
ex ancillis cuius nomē est lectio studiosa
Hec oī eruditōe plena/ oī genere librozuz
circūdata/ offert doctrinā bonā oib⁹ q̄ren
tib⁹ sapiā p̄serti si comes fuerit soroz ei⁹
p̄fanda meditatio vel attēta consideratio
Proclamat itaq⁹ si q̄s puul⁹ est/ veniat ad
me Et ad reges locuta ē eruditū q̄ iudica
tis terrā. Quinctiā virtutes ip̄e comites
tue h̄mōi appropriatas p̄cipue q̄druplici
regno/ de q̄ iā audisti. q̄ sunt orō deuota. i
stitutō sc̄tā. disciplina tpata z iusticia mo
derata. Et tēde qz lectio docet orōz. q̄ deser
uit regno celoz vt adq̄rat Lectio docet in
stitutōez sc̄tāz q̄ deseruit eccl̄iastico regno
vt stabiliaf Lectio docet disciplinā tpatā
p̄ quā regnū etiū p̄sonale moderat Lectio
docet iusticiā moderatā p̄ quā regnū tpa
le z politicū gubernat ¶ Despare forsan
potueras o aīa si tali doctrine caruisses
nūc in spem assurge. sc̄ies qz cū comitib⁹
suis docebit lectio te de oib⁹ si (vt p̄dictū ē)
coassumpta. fuerit soroz ei⁹ meditatio vl⁹ at
tēta p̄sideratio Sētio tñ qd̄ nūc vltra req̄
ris o aīa mea Vis assigni tibi q̄sdā idustri
as/ q̄ te doceat bñ vti lectioe studiosa fiat.
¶ Habeto primā hāc idustriā/ vt sit tibi
bona libroz electoz copia. Tēti si glāf q̄
libet opifex in abūdātia istrum̄toz artis
sue. si placet multis ornat⁹ vestitū/ si pluri
mos delectat thesauroz mur⁹ aceru⁹ opoz
ter lōge apl⁹ placere tibi diuitias librozū
loq̄ntiū nobis q̄ voluim⁹ z q̄rim⁹. q̄ ipos
etiā absentes eē mortuos. imo ipz deū cū
angel⁹ z sc̄tis oib⁹ faciūt miscere nobiscuz
colloq̄a sc̄tā. z a lectioe redire potes sp̄vel
melior vel doctior. Hic p̄tēta vitā marie

D

maloz oim sentina z incentrix ociositas
 de q bene enuciauit q dixit Otiu sine lris
 mors e z viui hois sepultura Et hierony.
 Ama sciam scripturaz z carnis vicia non
 amabis **A**ltera subiugit industria. vt q
 tidie certis horis pferri de mane ac sero / lo
 qe recu lecto. tevel legere vel audiete. Nec
 ar lecto pcpue matutina / puenientior erit
 de euagelio vel epla diei vel de legeda scii
 cui agez celebritas / matiesi fmo defuerit
 Nec fuerit tibi verecudu si subijci videar /
 vel cofessorz tuo vel alteri recogitas qz no
 sibi sz deo / sz veritati / sed corz pprie vtilita
 ti te subijcis **A**ltera qz legim industria
 fuisse apd veteres q in conuiuijs / ad tibias
 egregia supioz opa carmibz pphesa page
 bat / quo ad ea imitanda iuuetute alacriorz
 redderet **N**o laudas valeri auz h histo
 rie pclamat Quas arhenas. qua schola. q
 alienigena studia huic domestice discipli
 ne ptulerit / Nec pretea lecto modulata no
 ne ppercerz varios z incoditos tumultus
 ne dicam in detractioibz maledictz. Nec
 fama qz ytinā de fracie regno apd alias na
 toes glosior eet. Ferz adhuc apd inclituz
 ducē bor bonij h discipline claz dec obier
 tiari Et pfecto domu tua (o anima mea) do
 mu regia decet scitudo tal. in q nihil ob
 scenū. nihil ipudicū. nihil inordinatū. ni
 hil sacrilegū. nihil blasphemū. nihil no se
 riū disciplinātū z scribū videat z audiat / co
 clamet **A**ltera rursus addam industria
 vt frequē ea q vel visa fuerit / traducant ad
 mores / velut ex silib silia z ex figurz figu
 rata notē. Exepli gra. Querz hie tunica
 decorā mūdas man. splēdidū puuiū. sz
 uos obediētes / catulos bladiētes **L**urā
 uerz hie pportionalia moz ornamenta **H**a
 bet vt tunica. virtutū decoro hēto nupti
 ale charitatē vestē ne reijciat / pfusus a nu
 ptijs. **M**ūdas qz opatois man tene **F**ac
 tibi p inde conuiuiū iuges pūaliū sic a sub
 dita tibi creaturaz fieri. **N**unqd tibi in
 hūc modū deerūt libri qz legere fas hēs
Nā prez libros scripture / noiaf mūd / iste
 tot liber nature sic in temet retines libzū
 pscie **J**uxta e inscriptoēz te nouerz / finalr
 ad dicandū **Q**uietia vita cuiuslibet viri iu
 sti z prudētis / liber est exeplaris / in q lege
 re ē exultu ex gestu ex vniuersa corpis cō
 positōe / mores bonos **I**n mal vero p con
 trariū **R**ursus ois institutio eccliaistica. i ve
 stimentis mistroz z ceteris ornamentis / liber

est misticoz sensuū plen **P**ostremo co
 gnoueris / alta mēte recōdito q ad pfectā
 sufficiētēqz sapiāz p regno qdruplici mē
 morato / nulla vnqz te lecto vel idustriav l
 psideratō ppria deducet. qn egeas assidue
 mūta cōicatiōe failiariū psiliarioz tāqz
 qrundā vocaliū. **N**ā ibi sal vbi mltā psili
 lia. **S**it at psiliariū fidus in pms deo z ti
 bi. **N**ā q deo nequā est cui bon / **S**it pre
 rea charitatiū paties benign / q nō sit a
 biciosus / nō inflet / non qrat q sua sunt sz
 q cōia. **S**it verax in verbo. / stās iudicio.
 secret / in cōmissio. sit doct / z exp / in his q
 petūt. qm cuiuslibet expro in arte sua magz
 credēdū est. **A**ntiqu / in sup. in qb maior
 sapia z prudētia. certior ppter experiētias
 mltiplices doctrices oprias repit **E**sto
 cū talib assidu / vitās prauoz z stultozū
 pfortia / qz colloqa corrupūt bonos mo
 res z ipis adqesce **Q**uid eni min / tolerābi
 le / qz si vniuersaz rēpublicā vna vni / sentē
 tia psumet p libito versare reuersareqz / cū
 verissime dicit canō **N**o oēs tāgit ab oib
 dz approbari **A**b oib intellige vel a maio
 ri oim saniozqz psilio. **R**egna qppe sic et
 rēpublica / nō tantūmō sunt regū sz oim
 sub eis. fatemur tū q alioz alio modo **A**d
 vni tantū cōis sufficiētie z pacis / modū
 vniuersa cōsilia z opa referātur necesse
 est **C**redo qz nihil est qd ita stabilire p
 regnū qlelibet vel speciale vel eccliaasticū
 vel temporale politicū que ad modū si assu
 mātur in psilijs z officijs atqz dignitatibz
 qles descripsim / amatores boni publici
Nā vbi defuerit amor iste / leges qntūlibz
 multiplicare z optime / nō tm nō psunt sz
 in arma neqcie cōuertūtur. **P**ropterea ve
 re pficientibz tales amātes seipos / aut q
 vt pficiant suadēt vel extorquet **V**eni
 qz sicut cepisti ora sapiāz ex totz pcordijs
 tibi mitti a deo. q vias tuas dirigat i quo
 psilia tua sp pmaneant / cui vinctio docet
 de oib mūdof corde **A**lio qn. reprobat do
 min / cogitātōes populozū z reprobat cō
 silia picipū. **C**ōsiliū at dñi in eternū ma
 net qd in seqns nō errabis **I**n seqns autē
 nunqz meli / qz colūbina simplicis z pure
 ozōis penna frēt. p quā volabis ad eū et
 reqdesces / salua facta a pusillanimitate spi
 ritus z tēpestatē. fiat fiat.

Quinta particula
 in q continet psideratio super habendis

RR 3

R

S

libris pro lectōe studiosa.

Edocta es o anima mea quē admo-
dū lectio studiosa doctrix est disci-
pline dei. tāq̄ ancilla sapiētie. Hec
lectio libris vrit et nutrit electis. dū vene-
natis heresum et errorū et spurciarū sor-
dib' carent. Tales in ornamentū et thesau-
rū et p̄fectū tuū iubeas aggregari. nedū p̄
te s̄z pro cōsortib' tuis/nec vt studiosa ml-
titudine te p̄graues s̄z varietate grata dele-
ctes. Deniq; magnificētia regalis q̄ p̄fu-
sa est toties in reb' habētib' min' vtilitatē
attendē q̄ p̄fusior eē debeat in p̄stitutiōe
bibliothecę librarie cuiusdā domesticę v'l
familiaris et q̄ portatilis eē possit/velut al-
tera quedā arca testam̄ti p̄ desertū h' mun-
di Subscribū igit' velut in scedula libri
quos necessarios habeas. **P**riō biblia/
p̄fertiz q̄ ad historias et documta moralia
Itē postilla de lyra que l're magis heret
Itē tractat' de vicijs et virtutib' in latino
Itē tractatus de vicijs et virtutibus in
gallico. que dicit' summa regis.
Itē martirologiū sanctorū q̄le est ap̄d car-
thusiensēs. **I**tē legende scrōp̄z et vite pa-
trū et speculū historiale vincētū. **I**tē me-
ditatiōes et orōes deuote vt augusti. ansel-
mi. bernar. et aliorū. **I**tē collectoriū quo-
rundā opusculorū in gallico nup̄ editorū.
De p̄ceptis dei. De examine conscie. De
sciētia bñ moriēdi. De cōtemplatiōe. De
mendicitate aie. Sermo de passiōe xpi. q̄
incipit/ad deū vadit Sermo de mortuis
Sancta ergo et salubris est cogitatio Itē
exhortatio de triplici via regis. **V**iuat rex
De scala mystica sub metro. **L**ollatio ex-
hortatoria ad pacē. **F**iat pax **L**ollatio ex-
hortatoria ad iusticiā et p̄cordiā. **J**urisdic-
tionū eccl'astice et tpalis. et quedā alia.
Itē liber egidij de regimie principū.
Itē libellus de quatuor virtutib' **I**tē ico-
nomicarū ethica et politica arist. trāslate in
gallicū. **I**tē valeri' maxim' et frontinus
de stratagematib' bellicis. **I**tez salustius
Itē vegetius de re militari trāslatus.
Itē boetius de solatiōe. **I**tē seneca de
clemētia ad heronē. **I**tē vulgati auto-
res **L**atho **I**tē theodol' **L**ep' cū silibus
trāslati. **I**tē liber de sphaera trāslatus p̄
aliq̄li cognitiōe p̄hica hui' mūdi.
Itē chronice frācorū. **I**tē Titus liuius
Itē Suetoni' de. xij. cesarib'. **I**tē Au-
gustin' de ciuitate dei trāslat' et exposit'.

Sexta particula inqua cōtinet oratō complectēs breuissime
puncta nostre religionis xpiane.

OSapiētia que ex ore altissimi p̄-
dixisti/attinētes a fine vsq; ad finez
fortiter/suauiterq; disponēs oia.
veni ad docēdū nos viā prudētie. Sic te
flagitat puer iste puul' ignorās egressum
suū ac introitū. stās in medio populi infi-
niti et q̄ dinūerari nō p̄t. **A**llis ergo iugit'
puero tuo tu sapiā dei patris ihu xpe. do-
cēs inferno et viuaci afflatu spūs tui sc̄ti/
qz nisi te apiente sensum/nulle intelligūf
scripture/nulla lectio p̄ficiet. **S**ol' quip̄
pe dign' es apire librū et soluere signacula
eius. q̄ salomoni dudū et danieli puer' in-
telligentiā qui p̄phis et aplis idiotis sapi-
entiā infudisti. **A**llit' mibi comes p̄tinu'
angel' tuus. qui ad meā vniuersiq; regni
tui xpianissimi custodiā deputat' est. do-
no tuo p̄tegar ipse sp̄ ne p̄ualeant inimici
Allit' illa regina celoz gl'osissima mī tua
cū btissimo dionisio et ludoz vico ac oib'
sanctis regni celestis. q̄ hostiles oēs insi-
dijs et assultus/potēti virtute depellant.
Da mibi puero tuo benignissime **I**hu
fidē et integrā ac viuā/de collectis creden-
dis in simbolo **C**redo in deū. zc. **E**t reliq̄
que sub duodenario articuloz p̄tinet. q̄z
rum veritas/tot miraculis/tot reuelatōni-
bus/tot testimonij martirū/tāta cōten-
torū rōnabilitate/p̄bata fulcitāq; cōsistit/
vt insana sit p̄sumptio nō credere et nolle
redigere intellectū in obsequz fidei sub te
deo nostro. q̄ potētiōr absq; vlla cōpatiōe
atq; sapiētiōr es q̄ intelligere valeam' cū
sis illō quo maius excogitari nō potest
Da sil' obediētiā p̄mptā ad tua decē pre-
cepta cōscripta olim digito tuo/in tabul'
duab' lapideis **Q**uoz sentētia est **U**nū
crede deū nec vane iura p̄ ipm. **S**abba-
ta sc̄rifices habeas in honore parētes. **N**on
sis occisor fur mechus testis iniqu'. **V**iciniq;
thoz resq; caueto suas **E**t
hec p̄cepta decē/tria circa te deū et septē cir-
ca primū/cōpleta est euāgelica breuitas
sub his duob' in quib' vniuersa lex p̄d-
et p̄phete. **D**iliges dñm deum tuū ex toto
corde tuo ex tota mēte tua ex tota aīa tua
et ex tota virtute tua et primū tuū sicut te/
ipsum **A**ddidisti p̄ceptis consilia in lei-
ge tua noua/vt de dilectōe inimicorum

non reddendo malū pro malo. z reliqua/
que iugiter fm p̄p̄atōem animi z nō sp̄
p̄ op̄is exhibitiōem veniūt obseruāda.

U Docuisti rursus orare nos te patrē n̄m
celestē/ sub petitionū septenario/ in orōe
dñica. Cōtra septē peccata mortalia. que
sunt sup̄bia/ira/inuidia/acedia/auaricia
gula/luxuria **A**duersus q̄ pro purgatiō
ne z ornatu n̄ro/ptulisti virtutes septem
tres theologicas/in itētes tibi soli. q̄ sunt
fides respectu tue veritatis/spes respectu
potētie. charitas respectu bonitatis Et q̄
tuor cardinales/ prudētia/tpantia/for/
titudinē/iusticiā **Q**uibus i patria septē
dotes corrōndent. fidei visio. spei tētio. ca/
ritati fructio q̄ ad aīam. Claritas pruden/
tie. tpantie subtilitas. fortitudini agilitas
iusticie imortalitas q̄ ad corpus **C**on/
iunxisti p̄terea virtutib̄ istis/ septē dona
tua/q̄ sunt. pietas. timor. scientia. fortitu/
do. consiliū. intellect⁹ z sapiētia **S**eptē
q̄z beatitudines eleuātes nos ad p̄fectōem
nūerasti que sunt/ paup̄tas spūs. mitis
luct⁹. esuries z sitis iusticie. misericordia.
mūdicia cordis. z pax **M**isericordie v̄o
opa alia sunt corporalia septē. alia septē p̄
ritualia q̄ duob⁹ metris cōpleta sunt **C**ol
ligo. poto. cibo. tego. sano. visito. condo.
Corrigo. duc tela. doceas. solare. fer. ora
Ampli⁹ vero cōstituta sunt p̄ te dñm z re/
demptorē nost̄r septē sacramēta **B**aptis/
mus ad vitā spiritus/ s̄ originale peccatū
Cōfirmatio ad robur fidei. **E**ucharistia
sacra/ summe venerāda z colēda ad nutri/
mentū spūs. **P**enitentia q̄z h̄ns tres p̄tes
q̄ sunt p̄nitio p̄fessio z satisfactō/ s̄ p̄ctm
actuale. **M**atrimoniu in sup̄ ad filioz. p̄
pagatōz. p̄ cultu dei **O**rdines sacri ad hie
rarchicā ppli xp̄iani sanctificatōz **E**xtrēa
vinctio cōtra egritudinē z peccatoz venia
liū contagionē **S**eb cur ista corā te di
numerat puer tu⁹ bone iesu? **D**inumerat
ea sane vt nō penitus ingratus sit/ imen/
selargitati tue **U**t p̄terea salubres fruct⁹ q̄
sunt pax/gandiu cū reliqs. inde p̄cipiat te
donante quē exorat. **R**euelasti igit qd
credendū. **I**ussisti qd agēdū. doce q̄so ma
gis z magis qd reuelas. adiuuās incredū
litatē meā. et da qd iubes opari. **D**a scire
posse z velle cū gratia tua ad gloriā maie/
statis tue z salutē ppriam. vt tādē sepat⁹
ab his q̄ a sinistris audituri sunt horren/
dissimā illam sententiā. **I**te maledicti in

ignē eternū. qz scz misericordie opib⁹ cā/
ruerūt. collocet puer tuus a dextris audi/
turus cū ceteris electis tuis z misericordi
bus/iocundissimā illā vocē **V**enire b̄ndi
cti patris mei p̄cipite regnuz quod vobis
paratū est ab origine mundi. Amen.

Dialogus cui⁹ col

locutores sunt milites duo vnus francus
alter anglus contēdētes de q̄relis francie
z anglie **N**ō apparet esse cācellarij.

viz parisiens.

Milites in heremo valliscleuse/ si
bi inuicē obuiātes alterut⁹ cu/
ias esset inq̄suiit. alter francus/
alter anglus r̄dit. **E**rgo in/
quit francus inimic⁹ **I**nq̄t angl⁹ in ven
tri limitib⁹ sum⁹/ sed pegrin⁹ arma bellica
deposui **F**rancus. qd q̄ris **A**nglus.
aīe salutē **F**rācus. tps nos monet **A**n/
glus quotēnis es? **F**rācus. ānos non
hēo s̄ mors iam. l. ānis mihi pepcit **A**n/
glus mihi pl⁹ **F**rācus quo p̄gis? **A**n/
glus pegrē **F**rācu⁹ spēs sum⁹ pegrini z
aduene/ nec ciuitatē manentē habem⁹/ s̄
futurā vīnā inq̄ram⁹ **A**nglus qd ergo
tibi videt de pegrinatōe nrā? **F**rācus.
timeo qz p̄ vallē lachymarū discurretes/
dei indignatōz p̄curauerim⁹ **A** quare?
F qz iuxta verbū vs̄aie p̄pendo p̄ ea q̄ v̄i/
deo. q̄ indignatio dñi sup̄ oēs gētes/ z su/
p̄ vniuersam maliciā eoz/ qz nata in hac
pegrinatōe erūna **J**ā tā fastidiosi eueni⁹
vt nesciam⁹ qd desiderare dēam⁹ z in hoc
pugnā? cum iā sum⁹ hora cene/ in q̄s si
nes seculi deuenerūt/ qz nihil ē qd reit̄a/
debemus primescere ne temp⁹ gratie/ qd
p̄esto est percat. tamen de caducis certan
do/ om̄ium nostrū corpora moriūtur z sa
lus aīe dubia **A**nglus imo certa **F**rā
cus quare? **A**nglus qz mandato dei
principi nostro obedim⁹ q̄ nos cogit ad
bellū etsi moriamur/ pro obediētia mori
mur dei mandato **F**rācus. bellum ini/
quū est/ qz fundatū est in libidine domi/
nandi z voluptate ditandi tyrannica/ cō/
tra christianos z q̄ scienter peccat querit
sibi gehennā **A**nglus Ergo p̄cipi nō
obedientiam? **N**onne scribitur qui non
obedierit principi/ morte moriamur. **N**ō
ne/ cum inobedientia ero infamis/ ve/
cors? pusillanimis/ desertor milicie re/
putatus/ immo de prodicione suspectus